Haninge kommun

Utbildningsförvaltningen

Plan för trygghetsskapande arbete

Handens förskolor
Förskolan Eken

Läsåret 2026/2027

Innehåll

1 Inledning **2**

1.1 Planens giltighetstid 2

1.2 Definitioner 2

1.2.1 Aktiva åtgärder 2

1.2.2 Diskriminering 2

1.2.3 Trakasserier 2

1.2.4 Sexuella trakasserier 2

1.2.5 Kränkande behandling 3

1.2.6 Kränkningar 3

2 Arbetet under föregående läsår **3**

3 Undersökning av risker och hinder **5**

4 Analys av orsaker till risker och hinder **6**

5 Åtgärder **7**

6 Planerad uppföljning och utvärdering **9**

7 Riktlinjer och rutiner för att förhindra kränkningar **9**

8 Rutiner då ett barn anser sig utsatt för kränkningar **10**

9 Samverkan med barn, vårdnadshavare och anställda **11**

1 Inledning

Av skollagen framgår att Haninge kommun i egenskap av huvudman för Handens förskoleområde ansvarar för att det i skolans verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever och för att en plan mot kränkande behandling upprättas varje år.

Enligt diskrimineringslagen ansvarar Haninge kommun vidare för att ett arbete med aktiva åtgärder bedrivs i förskolornas verksamhet för att förebygga diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrunderna. Arbetet med de aktiva åtgärderna ska dokumenteras varje år. På Handens förskoleområde har vi valt att upprätta ett gemensamt dokument för arbetet mot kränkande behandling och arbetet med de aktiva åtgärderna, ”Handens förskolors plan för trygghetsskapande arbete”.

1.1 Planens giltighetstid

Förskolorna Eken, Tallen, Kastanjen, Aspen, Syrenen och Kantele plan för trygghetsskapande arbete gäller från och med den 1 september 2026 till och med 31 augusti 2027.

1.2 Definitioner

1.2.1 Aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom bland annat en förskola motverka diskriminering samt att på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

1.2.2 Diskriminering

Diskriminering innebär att någon missgynnas eller kränks och att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Diskriminering kan vara direkt eller indirekt. Även bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera är former av diskriminering.

1.2.3 Trakasserier

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan handla om kommentarer, gester eller utfrysning. Exempel på trakasserier kan vara ett barn som hånar ett annat barn för att hon bär huvudduk.

1.2.4 Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Förutom kommentarer och ord kan det vara att någon till exempel tafsar eller kastar närgångna blickar. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger, inbjudningar och anspelningar.

1.2.5 Kränkande behandling

Kränkande behandling är ett uppträdande som utan att vara diskriminering och ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna, kränker ett barns värdighet.

Kränkande behandling kan vara av olika karaktär. Fysisk kränkande behandling kan t.ex. bestå av sparkar, slag och knuffningar mot ett barn. Verbal kränkande behandling kan bestå av hot och nedsättande kommentarer riktade till ett barn. Kränkande behandling kan även ske i form av att frysa ut och ge elaka blickar till ett barn.

1.2.6 Kränkningar

Kränkande behandling, diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier av ett barn utgör kränkningar.

2 Arbetet under föregående läsår

Åtgärder som planerats för läsåret 2025/2026 utifrån uppföljning av föregående års plan:

- **Säkerställa att avdelningsstruktur och gemensam struktur finns samt följa upp huruvida den följs och fungerar regelbundet på förskolans forum**
- **Säkerställa att alla avdelningar har en plan B samt en gemensam eftermiddagsstruktur i teamet**
- **Biträdande rektors ansvar i förhållande till handlingsplaner**
- **ICDP**
- **Implementering av strategidokument för uteverksamheten**
- **Implementera och genomföra Trygghetsvandring**
- **Säkerställa att alla avdelningar arbetar aktivt med bildstöd**
- **Stärka professionella relationer mellan förskola och hem**

Arbetet har följts upp och utvärderats dels kontinuerligt på arbetslagens reflektionstid, dels terminsvis i arbetslagens terminsutvärdering samt löpande i ledningsgruppen utifrån genomförda aktiviteter.

Uppföljningar utifrån anmälningar i DF-respons har gjorts och åtgärder satts in utifrån behov.

Effekt i förhållande till förra läsårets åtgärder

Alla förskolor har en struktur för det gemensamma arbetet på morgon och eftermiddag. Det är fortsatt en utmaning att strukturen inte följs fullt ut. Det är bra när strukturen får många perspektiv. När varje arbetslag exempelvis kan titta på innehållet. Det räcker sedan med att det är en/två personer som uppdaterar strukturen rent skriftligt. Uppföljningen av strukturerna och om de gett önskad effekt ser vi att vi inte gjort i tillräcklig utsträckning. Att systematiskt följa upp strukturen under läsåret vid jämna mellanrum skulle vara gynnsamt då det finns olika delar i strukturen som är årstidsberoende. Kollegiet är bra på att kommunicera när strukturen inte har fungerat. Dock har de biträdande rektorerna inte gjort riktade uppföljningar.

Samordningen är en viktig förutsättning för att strukturen ska vara möjlig att följas. Även om samordningen är gjord på ett bra sätt, utifrån de förutsättningar som dagen gett, så finns det en variation i hur man väljer att följa den vilket i sin tur påverkar verksamheten för barnen och kollegorna.

Vi se en positiv effekt i att koordinatorgruppen träffas regelbundet. Det skapar tydlighet i rollen som koordinator vilket i förlängningen också bidrar till tydlighet i kollegiet. Koordinatorchatten i teams är positiv för att det skapar en öppenhet mellan förskolorna och det sker i samarbete på hela området.

Vi ser att det finns oklarheter i vissa team om vad ”Samarbete i teamet” innebär samt vem som beslutar om vilket samarbete. Detta har gjort att det inte blivit en tydlighet och en struktur som fungerar för eftermiddagen på alla våra förskolor.

När det gäller tydliga förplaneringar och veckoplaneringar där barnen ingår i ett mindre sammanhang så skapar det en tydlighet för både barn och pedagoger. Det ger en gemensam riktning men också tydlighet i vad jag som pedagog ska göra tillsammans med barnen. Det ger stor effekt på barnens möjligheter till utveckling och lärande i ett tryggt sammanhang om vi lyckas få syn på barnens intresse och använda det i planeringarna som görs. För att det ska vara möjligt är vikten av observation och reflektion mycket stor. Här ser vi att det finns ett utvecklingsglapp där alla pedagoger inte för till det med observationen och reflektionen. Även barnens möjligheter att få vara i reflektion kring sitt eget lärande skiftar i vårt område vilket i sin tur påverkar barnens möjlighet till delaktighet och inflytande som är viktiga i det trygghetsskapande arbetet.

Uteverksamheten är fortsatt ett stort utvecklingsområde även om vi ser att det har utvecklats under läsåret med mer intressanta erbjudanden för barnen att vara i ute samt pedagoger som är mer aktiva med barnen. Strategidokumentet för arbete i våra lärmiljöer på gården har tagits fram och nästa steg är att det kommer implementeras på respektive förskola utifrån varje förskolas fysiska förutsättningar i utemiljön.

Detta kan skapa en mer fördjupad förståelse för vikten av struktur, roller, zoner i vårt gemensamma arbete utomhus.

Arbetet med trygghetsvandringen har gjort att vi fått syn på vilka platser/tider på dagen som kan medför risk för kränkning och där det blir otryggt för barnen. Arbetslagen har redan under våren gjort åtgärder utifrån vad trygghetsvandringarna med respektive barngrupp visade. Vilket arbetslagen beskriver har gett effekt genom mer medvetna pedagoger och att planeringar har anpassats för att minska risker för kränkning och otrygghet.

Att möta barn som utmanar är ett fortsatt utvecklingsområden. Under läsåret har det skett en kompetensökning i och med processen kring pedagogisk kartläggning och underlag för handlingsplan som vi aktivt jobbat med tillsammans med hela kollegiet. Vi ser att det skrivs färre handlingsplaner. En fråga vi ställer oss är om det beror på att vi inte använder handlingsplanen för att ”söka” tilläggsbelopp längre eller om vi har hittat strategier för att bredda basen och möta individer i barngruppen utifrån där de befinner sig. Detta får vi fortsätta att följa upp framåt.

Under föregående läsår implementerade vi ett dokument som fokuserade på att öka alla pedagogers kompetens i att möta vårdnadshavare. Vi ser effekt genom att vi i ledningsteamet har fått färre klagomål från vårdnadshavare särskilt på Eken och Aspen som stack ut tidigare år angående bemötandet.

Bildstöd arbetar pedagogerna i arbetslagen med i varierande omfattning. Vi har haft som ett första mål att det ska finnas bildstöd på materialet på avdelningarna. Det är fortfarande avdelningar som inte har eller delvis har bilder för det material som finns på avdelningen.

3 Undersökning av risker och hinder

Ledningsgruppen har analyserat material från arbetslagens arbete på utvecklingsdagen i maj 2026 samt trygghetsvandringarna som genomfördes under vårterminen. Ledningsgruppen har också analyserat DF-responsanmälningar och kränkningsutredningar från gångna året som är relaterade till det trygghetsskapande arbetet samt APU-undersökningen samt samtal med pedagoger och stödfunktioner från UCE som rör svårigheter med enskilda barn och/eller barngrupper.

Här följer föregående års undersökning av risker och hinder:

- Förskolans gemensamma strukturer som inte följs, särskilt ute på gården kvarstår som ett riskområde även framåt. Särskilt fokus ligger på tillsynsansvaret.
- Toaletter och tvättrum är den mest frekvent nämnda otrygga platsen.

- Hallen och övergångssituationer är miljöer där flest konflikter, väntan och separationer uppstår vilket kan leda till en otrygg känsla och kränkningar mellan barnen.
- Platser med många barn samtidigt, exempelvis matateljén, hallen och delar av gården, upplevs ofta som otrygga av barnen där kränkningar mellan barn kan uppstå.
- Barn känner större otrygghet på platser där vuxna inte ser eller finns nära, både inomhus och utomhus, och där kan det också uppstå kränkningar mellan barnen.
- Otydliga rutiner under dagen, i aktiviteter samt i övergångar, kan skapa oro hos barn vilket kan leda till konflikter och kränkningar mellan barn och mellan pedagog och barn.
- Svårt att möta barn som utmanar vilket kan leda till omedvetna kränkningar av barn.
- Otydligt kring vem som ska vara nära specifika barn som har stora utmaningar när ordinarie pedagoger är frånvarande eller har reflektion (Eken, Tallen, Aspen)

4 Analys av orsaker till risker och hinder

Beskriv analysen av de risker och hinder vi ser. Finns det några som kvarstår från föregående år? Ser vi några nya?

När pedagoger vid hamnar i samtal med varandra, inte följer superstrukturen och inte delar upp sig på gården för att erbjuda aktiviteter till barnen kan kränkningar mellan barn ske t.ex. bakom förråd eller på andra delar av gården där det saknas närvaro av pedagog. Även vid en otydlig plan B, då pedagoger är frånvarande, kan vara en orsak till att kränkningar kan uppstå då barnen lämnas själva i sina lekar eller upptäckande. När det blir för lite material på gården under eftermiddagen kan det leda till kränkningar eftersom barnen inte har något att sysselsätta sig med.

Vid avsaknad av vuxennärvaro (passiv eller aktiv) i barns egeninitierade lek eller utforskande både på gården och inomhus kan kränkningar mellan barnen ske. Detta med anledning att pedagoger inte befinner sig tillräckligt nära för att höra eller se den kommunikation som sker emellan barnen. Till exempel kan det då ske kränkande kommentarer gentemot ett specifikt barn som ingen pedagog uppmärksammar.

Vi ser att vi fortsatt behöver jobba med rutinsituationer och hur vi säkerställer att övergångar mellan olika aktiviteter blir bra för alla barn. Vi ser att vi behöver fortsätta utveckla förståelsen för vikten av att vara indelad i mindre grupper under så stor del av dagen som möjligt för att minska antalet barn på samma plats/samma övergång. Här kan det finnas otydligheter i avdelningens struktur eller i kommunikationen mellan kollegor som gör att t.ex. hallsituationen, utevistelsen på

gården, arbetet i ateljéer inte blir genomtänkta och många barn samlas på en mindre yta eller på ytor där vi som pedagoger inte har uppsikt.

Barnen blir inte tillräckligt delaktiga i hur dagen ser ut. Det kan bero på otydlig dagsstruktur och/eller inga fasta tydliga rutiner vilket kan göra barnen otrygga vilket i sin tur kan leda till kränkningar i övergångar mellan rutiner och aktiviteter. Det saknas tydligt bildstöd för barnen kring hur deras dagar ser ut vilket kan skapa oro.

När vi har barn i verksamheten som har större utmaningar och vi inte har en tydlighet vilken vuxen som ska finnas nära till hands ser vi att dessa barn hamnar i många misslyckanden.

5 Åtgärder

Åtgärder för att motverka att kränkningar och diskriminering:

- **Handlingsplan för utevistelse blir en del i strukturen för förskolans gemensamma arbete samt varje avdelnings struktur.**
  Biträdande rektor säkerställer att respektive förskola har en tydlig struktur för både avdelningarna och förskolans gemensamma arbete. På förskolans forum ses den gemensamma strukturen över vid schemaändringar eller andra förändringar som kan påverka.
  Vid uppdatering av den gemensamma strukturen utses ansvariga pedagoger.

- **Strukturen på respektive avdelning är tydlig och genomtänkt utifrån ett hela-dagen-perspektiv**
  Alla avdelningar ges tid för detta på utvecklingsdagen innan sommaren. Varje arbetslag ansvarar för att under terminens gång genomföra eventuella förändringar i strukturen. I strukturen behöver det vara tydligt vilka tider under dagen barnen ges möjlighet att vara i mindre sammanhang. Arbetslaget ska också ha gemensamma förhållningssätt i relation till rutinsituationer och övergångar så att varje barn lyckas.

  Alla förskollärare tar fram ett förslag på en plan B när exempelvis en kollega i arbetslaget är frånvarande och man behöver arbeta på två pedagoger tillsammans med sin barngrupp. Förskollärarna ansvarar även för att göra en struktur för eftermiddagen i teamet för att skapa möjlighet att vara i mindre grupper under en större del av eftermiddagen (ej alla ut klockan 15.00). Dessa underlag ses över tillsammans i arbetslaget och skickas sedan till biträdande rektor, skrivas ut och finnas tillgänglig för koordinatorerna samt sparas i respektive förskolas mapp på Teams för inspiration till varandra.

Varje förskollärare förplanerar och arbetslaget finplanerar veckans verksamhet utifrån att barnen får befinna sig i mindre sammanhang och grupper under dagen och veckan. Detta blir mer gynnsamt för barnen då pedagogerna kan möta varje barn utifrån deras behov, potential och förutsättningar.

- **Morgonmöte varje dag där barnen involveras och görs delaktiga i vad som kommer hända den aktuella dagen.**
  Morgonmötet ska finnas med i varje arbetslags veckostruktur. Vi ska också utveckla användandet av bildstöd under morgonmötet för att bredda basen och möjliggöra för varje barns delaktighet och inflytande över sin dag.

- **Strukturen och avdelningens planering utvecklas i förhållande till vad varje arbetslag får fatt i när de genomfört trygghetsvandringarna.**
  Trygghetsvandringar genomförs på hösten och på våren. Utifrån vad arbetslaget får fatt i under höstens trygghetsvandring så genomförs de åtgärder/förändringar som arbetslaget ser behov av. I utvärderingarna av arbetslagets arbete under respektive termin följs dessa åtgärder/förändringar upp för att se om de gett önskad effekt.
  Underlaget från Trygghetsvandring följs upp på avdelningsnivå (arbetslag), förskolenivå (förskolans forum) och områdesnivå (Barnrättsteam). Underlaget bidrar till nästkommande års åtgärder på respektive förskola kring trygghet och säkerhet för barnen i alla våra miljöer.

- **Implementering av strategidokument för uteverksamheten**
  Handens förskolors utökade strategigrupp arbetade under vårterminen 2026 klart strategidokumentet för vårt arbetet kring uteverksamheten för att säkerställa material och miljöer på gården som möjliggör för barnen att hamna i intressanta sammanhang med pedagoger och kompisar. På respektive förskola ska materialet användas och formas utifrån aktuella förutsättningar såsom gårdens utformning, personalgrupp, schema etc. under hösten 2026.

- **Kompetenshöjande insats för samtliga medarbetare i att möta barn som utmanar**
  Nea och Malin håller en föreläsning i förhållande till ämnet för att fördjupa de gemensamma kunskaperna samt ge verktyg till varje pedagog. Detta gjordes på APT i augusti 2026.

  Vi behöver vi utveckla våra strategier för att säkerställa att någon vuxen finns nära till hands och att det är tydligt vem denna person är. I det arbetet

behöver vi också förtydliga hur och när överlämningar sker så att det blir smidigt och tydligt om jag eller min kollega ansvarar. Vi behöver hitta metoder för när de ordinarie pedagogerna delar med sig av fungerande arbetssätt och strategier i mötet med dessa barn så att hela kollegiet har kännedom kring det och kan applicera det i vardagen. Detta görs på förskolans forum och på APT.

- **Fördjupat arbete kring arbetet med kartläggningsmaterialet och handlingsplaner.**
  Vi fortsätter fördjupa vårt arbete med kartläggningsmaterialet som ett stöd i att få fatt goda strategier för att inkludera alla barn i verksamheten. Vi jobbar också vidare med den sociala, pedagogiska och fysiska lärmiljön för att utveckla hög kvalitet för alla våra barn. Vi planerar för riktad gemensam insats under våren och tar stöd av Nea och Malin.

  Biträdande rektor följer upp de aktiva handlingsplaner som finns på respektive förskola för att vara insatt i vart behov av handlingsplan finns och säkerställa dess kvalitet. Vid behov har biträdande rektor i uppgift att coacha pedagogerna i processen kring eventuell handlingsplan.

- **Säkerställa att alla avdelningar fortsätter utveckla sitt arbete med bildstöd**
  Alla avdelningar ska ha bildstöd för sitt material senast 31/10 - 2026. Utöver det utvecklar vi användandet av bildstöd utifrån dagens upplägg. Vid kvalitetsdialogerna i oktober/november görs en kartläggning av nuläget kring detta som också följs upp vid terminsutvärderingen i slutet på hösten samt i slutet av våren och även på kvalitetsdialogen i april.

6 Planerad uppföljning och utvärdering

Arbetslagen utvärderar planens åtgärder i slutet på varje termin samt genom trygghetsvandringarna på hösten och våren. Barnrättsteamet ansvarar för att analysera effekter av åtgärderna i slutet av läsåret. Ledningsgruppen följer upp planen terminsvis.

7 Riktlinjer och rutiner för att förhindra kränkningar

I Handens förskoleområde följer vi de rutiner och riktlinjer som finns för att motverka och förhindra kränkningar.

För utbildningsförvaltningen samtliga verksamheter finns gemensamma rutiner för att motverka kränkningar och även hantera uppgifter om kränkningar. Dessa finns

tillgängliga för förskolans personal i teamsgruppen *Juridik och verksamhetsstöd* i mappen *Kränkande behandling, diskriminering och trygghetsskapande arbete*.

Utöver dessa rutiner har förskolan följande rutiner för att förhindra kränkningar. Rektorn besöker förskolan kontinuerligt och minst en gång per månad bland annat för att säkerställa verksamhetens miljöer ur ett barnperspektiv. Rektorn ansvarar för att ICDP-utbildning pågår kontinuerligt i verksamheten och för att utbildningsfilmen om kränkningar visas för förskolans personal två gånger per år samt skyndsamt för nyanställda. Utbildningsfilmen finns tillgänglig i teamsgruppen *Juridik och verksamhetsstöd* i mappen *Kränkande behandling, diskriminering och trygghetsskapande arbete*.

Alla medarbetare ska ha genomfört utbildningen Basprogram om våld mot barn och unga.

8 Rutiner då ett barn anser sig utsatt för kränkningar

En förskollärare, barnskötare eller annan personal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller trakasserier i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Anmälningsskyldigheten gäller för all personal, även vikarier och personal som inte arbetar i barngrupp. Anmälningsskyldigheten gäller oavsett om det är ett annat barn eller en personal som antas ha utsatt barnet. Anmälan ska göras skyndsamt vilket innebär att det helst ska göras samma dag eller dagen efter. Anmälan görs i verksamhetssystemet DF Respons. Om anmälan avser rektorn ska man i stället kontakta verksamhetschef för förskola, Åsa Harge.

En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller trakasserier i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Rektorn är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring uppgivna kränkningar och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling och trakasserier i framtiden. Utredningar genomförs av rektorn. Rektorn kan inte delegera ansvaret för utredningarna till annan.

Rektorn ansvarar för och genomför omgående åtgärder för att komma till rätta med brister som har framkommit i utredningen. Arbetsrättsliga åtgärder genomförs i samråd med verksamhetschef för förskola. Rektorn följer upp inom en vecka från att en åtgärd har verkställts, att åtgärden efterlevs och har önskad effekt. Rektorn informerar verksamhetschefen för förskola om framkomna brister och vilka åtgärder som vidtas.

Ett kränkningsärende inklusive utredningen, identifierade och vidtagna åtgärder samt uppföljning dokumenteras i DF respons.

9 Samverkan med barn, vårdnadshavare och anställda

Samverkan med personal har gjorts genom att alla pedagoger har fått reflektera och diskutera kring situationer där kränkning skulle kunna ske, vad det skulle kunna bero på samt vilka åtgärder som behövs. Detta görs löpande under året. I det fall en kränkning uppstår är samverkan med vårdnadshavare och medarbetare en del i vårt systematiska arbete med att åtgärda samt förebygga kränkande behandling.

Barn och vårdnadshavare involveras genom den dagliga kontakten mellan barn-pedagog och pedagog-vårdnadshavare. Föräldramöten, introduktionssamtal samt uppföljningssamtal är också en del i samverkan.